

ЗАЙНДИ БАЙХАДЖИЕВ

**ТІОМА
СЕДАРЧИЙ**

ЗАЙНДИ БАЙХАДЖИЕВ

ТИОМА СЕДАРЧИЙ

Шелки

районная

библиотека №

315219

Стихаш

Отдел

ГРОЗНЫЙ

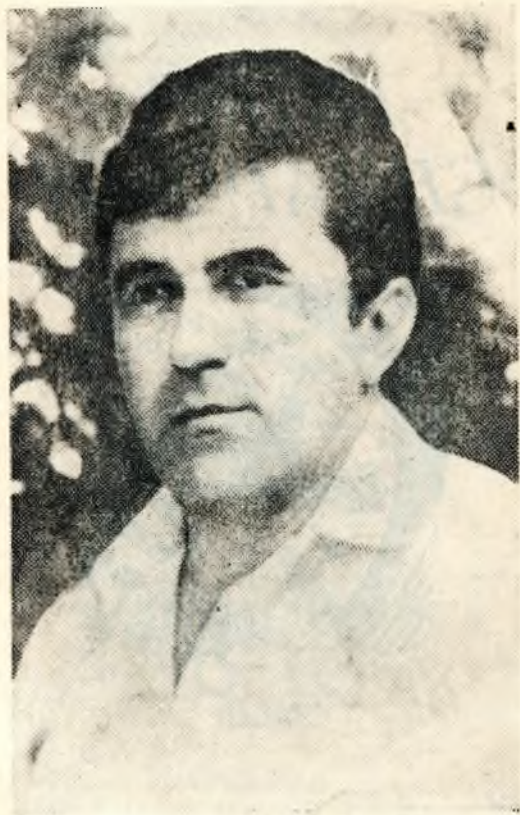
обслуживания

НОХЧІАЛГІАЙН

КНИЖНИ

ИЗДАТЕЛЬСТВО

1987

БІАЪРГАШ ЧОХЪ — ТІОМА СЕДАРЧИЙ

Ойла хъан полланах хъеда.
Біаъргаш чохъ — тіома седарчий.
Меллаша йолу хьо кетІа,
Буыйсанан глабалех хъаърчий.

Хъан даг чохъ чухчареш хыйзахъ,
Къона цІий деддехъ хъан, — маржа! —
Меттиг бу сирла сатийса,
Эшарийн серлонга яржа.

ВОХА МА ВОХАЛАХЪ

Воха ма вохалахъ,
Дохна де дарах —
Кхин тіе а там хир бу
Цавезачарна.
Діо кешнийн барз баккха
Кхназчу арахъ
ЕакІов билгало
ХІуттур ю царна.

Воха ма вохалахъ —
Ластас кIапа,
Буйса дIахIоттаеш,
Яржае чIаба.
Белабе хъайн седа
Бетта юххера,
Хиллачу, хиндолчу
Диканна тIера.
Воха ма вохалахъ —
Ткъес юхаъ детта!
Кхолламаш херцачохъ
ТIеэца гийзак.
Амма ахъ йиталахъ
Хьо хийра меттиг,
Цу тIе некъ-тачанан
Сиз хъакхий шийла...

* * *

Къаставан кIилло,
Кхерам тIеирло.
Ишттачохъ вухург
Дарцо кIел туху.

* * *

Итт шо хъалха евзинера,
Итт шарахъ хьо йицъели.
Кхин ца ги хьо, девлча хера,
Я ган са а ца теси.

Хъех тлетесча селханенна,
Хиллачух глан литталац.
Я литта а оышу стенна —
Цхъаннах алу етталац.
Хлора дешна, хлора дайна:
Эзар буйса, эзар бутт.
Кхечу некъан йоргла тайна,
Даьккхи дийнах долу мутт.
Глалате а некъ би лаьттахь,
(Цуьнца глайгла ерстина).
Могла-м бац и, баьна атта —
Кхолламах и хьаьрчина...
Амма тахна хьох ен ойла
Сийса деган лаьнарехь.
Лаьа юхаь къона гойла,
Бесни — Южан дагарехь.
Хьанна хаьа, юха хьастахь,
Кхин цкъа тахкахь хьан марахь,
Къона зама, деган блаьсте
Юха деньян тарло ахь.
Буйсанашка хьодур вара-кх,
Марха йобжча хийцамийн.
Пора дин ас хохкур бара-кх,
Дорцан куьрка тийса и.

* * *

Малх Iенаш
Зезаган ксда,
Iуьйре луш
Дуьнсенан охIлане,

Хьозано,
Хуьйцуш ша седа,
ТІам тоьхча
Сирлачу кхолламе...
Мохо шен
Тіома тіеэчна,
И техкош
Сийначу гаьнгалехь,
ХІай дог, ахь,
Диканах тешна,
Безаман кхаь боьху
Хьаьнгара?
Къоналла
ХІиттинчу гурахь
Марха еш,
Куьзга харц лийча...
Хьох хьаса хилла
Хьан уьйраш
Яьржина,
Яйна карийча,
Дукъделча
Хье тіера хершнаш,
Къоналлин
Малхбассе охуш,
ХІетте а,
Диканах тешна,
ХІай дог, ахь
Қхаь хьаьнга боьху?

БУЙСАНАН ОЛХАЗАРЕ

Дю сонехъ техка га
Хьомсара ду-те хьан,
Бен доцчу Іаламе
Жима дог доьллуш?
Тховса а хьайнна ша
Дисинчу дуьненахъ
Тийналле аз хьса доллу?
Мичара деъна хьо,
ГІайГІане йиш йохьуш?
ХІун дижо гІерта хьо,
ХІун самадаккха?
Там хуьлу ламапца
Хьан кІеда аз додуш,
Ойлане волу со тІаккха.
Хьуна хІун ышура
Буйсанан боданаш,
Ган жирга, шийла н
БІарлагІийн тоба?
Хьох мичахъ къаьстина
Серлонан олхазарш,
Алахьа, хІай беттан къобал...

* * *

Дешан Іаь дорцах ца еша.
Цо, лаахъ, кхулла уыш ша а.
Хилчахъ н синлазам эшош,
Кхин дехар дац цуьнга цхьа а.

* * *

Доха кечделлачу дийнахь,
Біаьрган суй къегачохь дера,
Вогіуш со дог-ойла зийна,
И яккха хиййзаеш хьера,
Ницкъана юьхьдуьхьал гіерташ,
Кийччачохь со велла карча,
Біаьрдуьхьал сан марха кхстахь,
Долалахь, собар, со ларван.

* * *

Дахкаре ойла, чекъяла
Діаяржа, гуľян да воцуш.
Сан тховса бакьо ю яľян,
Хіар дуьне мадлу ха хорцуш.

Амма хьо кьовсаме яла.
Кьовсамехь ма бе сан тІалам.
Жуккарах шал шийла хьарча,
Ца хьарчахь, лен уьн тІе карча.

* * *

Хіора ву я карахь,
Я марахь лаьттан.
Хиййолчу чаккхено
Багабо синтем.
Мичахь ю, хьовха, и
ТІаьххьара хьаьтта?
Мосазза хьаьшна и,
Лазийна хиндерг...

* * *

Стиглахь ца текхийна ча.
Текха хир цхъанхъа хъан IиндагI.
Дуткъачу хъан балдаша
Далхийна соьга сан хиндерг.

Ткъа хьо-х ду сан сирла зовкх,
Ткъа со-х кхин цхъаннах ца веша.
Хьо муха ер яра сох,
Лаамех сан цIуддаречу?

* * *

Ас шерийн йозалла ловш,
ЭргIада баьллачохь кыйсам,
Хьо стенга яхна, сан шовкъ,
Хьо хъенан хелхарехь хыйза?

* * *

Т. Н. Иноземцевана

Эзар нуьйда йоьल्लीна
Стиглан некхан ваз.
Дукъахь Iаьржа кол йина
Сорса бIарлагIаш.

Некъаш са ца деттачийн...
Корехь догу эхь.
Ах-хазалла беттасин
Стиглан ангалехь.

Некѣан бакѣо йоцучу
Дитто кхоьхѣу ка.
Некхах лаам огуку
Жимчу деган кѣа.

Цхѣанхѣа механ хѣуьттарехѣ
Сона хѣийза глаш.
Буйса — ирсан муттанехѣ,
Акхаяьлла варш.

Буйса дийне техкина —
Хенан гаьнгали.
Лам чу сирла кѣегина
Злаьнарш тачанийн.

Сирла ойла йоьссина
Торхан бохѣ-лакхе.
Салам-седа кхоьссина
Стигал шатлакхе.

ЭВЕЛЛА ДАЙМЕХКАН СИХ

*Шичин клантана
Русланна*

Кѣонахчуи
Дахар ду деха.
Длаьндарго
Ца лоцу и.
Адамийн
Дегнашца веа,
Эвелла

Даймехкан снх.
Сийлахьчу
ХЮлламехь тийна,
Блешаре нур кьегина,
Хир ву и
ХЮраинан кийрахь,
Шен халкъан
Сий айинарг.

ЛУЙРЕНАН ОЙЛА

Таьххьарчу седано
Стиглахь сауьйзу.
Боданах дегийна
Таьххьара дитт.
Баьлла ца болучу
Кхоже сатуьйсуш,
Ойлане ваьхьна со
Гена ладийн...
ИндагIаш дацадо
Малхо сан уьйтIахь,
Со санна, со санна
Хан-замано.
Чекхъяьлла селхане.
Хьо хIунда луй-те?
Вай цхьаьна дисинехь
Дацара вон?
Сан бIаьрган серлонца
Ярий хьо-м сирла,
Тапъаьлла, йовр йолуш,
Хьаббича п.

Яхна хьо, дахаран
Хай сирла кийсик,
Ас хууш, ца хууш
Егийна тхих.

* * *

Блаьргаша элира: ▲

«Веза».

«Хаац-кха», —

Элира матто.

Блаьргаша элира:

«Теша».

«Хаац-кха», —

Элира матто.

Кор ссрладаьккхира,

Вохуш,

«ДлагЮхьа», —

Элира матто.

Нахала елира

Лохуш,

«ПаргIат ю», —

Элира матто.

▲ДАМАШКА

Толлург вай теллина,

Зуьйриг вай зийна.

Лазо вайн пицкъ мел берг

И вай лазийна.

Дисна дац вай вовшийн

Кхачо ца гІерташ.
Дуьненан адамаш,
Дуьйлийша берта.

Горгачу баьрзнашца
Букъ баьлла хийла,
Латта ду ла ца луш
Байн хьерадийлар.
Шена цо хаьржина
Блаьстенаш ховха.
Тебина шен лазам,
Шелйнна овкърш.
Дуьненан дикаллин
Довха дог санна,
Вайна и делла ду
Массо а ханна.

БУЙСА НЕХЪ

Буйса ю, биъ са а баьлла,
Даръелла корак чу леташ.
Со воьду тийналлах ваьлла
Ана дІа — Іуьйренан кетІа.

ДІахьаьжча, дижанза зезаг
Бетгасих Іехалуш лаьтта.
Сих ца луш, собар дан деза
Зезаго хаьржинчу хьаьттахь...

Тховса сан ойла ю ирсе,
Буйсанан тІамарш ю ховха.

Ткъа хиндерг — даккхаза ирзе
Ойлане хІуьтту цхьа довха.

Маьлхаша лстайо кханси,
Букара дарцаш дІахьовкху.
Буьйсане вийлар ду санехь —
ТІехиндерг цо лерсхь ловкху.

АХЬ ДОГ КХООРНА

Сан некъахьийзамаш, сан хала амал
Ахьа тІеэцарна лела чІархьаьлла.
Тийначу дахарна тІаьхьа ду Іама —
Кху дагах ас дийринг со дина ваьлла.

Данма сакх-сема, генна ладоьгІна,
Догу и, ял йоцуи, кхоош ахь цхьамма.
Меттиг бац дахарна шийла цІе тоьхна,
Ирсе вац баха со, гІов хилла цхьаннан.

Хьо гича берашца вайн кхерча хьалха,
Днѣ аз хьов самукъне кхайкхича: «Нана»,
Ойла йо: «Лаьтта тІехь оьшуш ду ваха,
Сайца сел гергара шу хилчахьана».

Теша со, сатухур ду ахьа кхин а,
Некъашка хьоттур ву: стенна хьевелла?
Вас йохьуш со верзарх, ахь дог кхоййна,
Сан Іуьйре хІуттур ю хьох екхаелла.

БЕН ДОЦУЧАЪРГА

Кехаташ теййна чета,
Муцларш а ирйнна кеда,
Хабарца, кехатца нийса
Тентигаш, шун са ца хьийза?

ХIар дуьне лийр дара милла,
Шух тешна де-буьйса лайча.
ВорхI валарх бен доцу, кIиллой,
Бен дацар гIойла шун шайн сихI

* * *

Ког таса.
Схьаала.
ТIехтоха гулде...
ДIаехка ойланан маршо.
Дуй буу,
Ца яздан сайна луьург бен,
Хьовкхучу цIоганах
МогIа ца шаршо.
Мотт тоха.
ТIехтоха.
Хьовзаве соне.
Къийсамехь
ГIотту со ондда.
Лап олий, късга со,
гонах
Полларчий хьовддал.

* * *

Хабарца дассадо ахь Іаьржа дог,
Хьежарехь кхин цхьаь гІетуху.
Цундела, сайн роґІехь, хІар масех дош,
Туй санна, хьан бетак туху.

* * *

А

Безамна галъяьлла буйса,
Хьан корехь седарчий лекхна,
Вайшинне мерза юкь кьуьйсус,
Іаьржачу циггах текхна.
Ахь суна дитина гІенаш,
Хьайн эхьан мокхазан бердаш.
Ахь суна дитина дерриг,
«Делира» цхьаммо цаэрриг.

* * *

КетІахь ло ахь ца датийна. —
Хьийзинарг хир ду хьан гІаларт.
КетІа хьо гІено ялийна,
Ло даттал хилла хьан бала.

КХИН ЦКЪА А КХАЙКХАХЪА, ЧІОБ

Бисултанов Аптина

Кхин цкъа а кхайкхахъа, чІоб,
Ков доцу маьркІаже Іадош.
Валлац со ойла йнжо,
Воллу и тІелхигах ятІо.

Цундела тїедолахъ,
Лацахъ дїора га куьйса.
Яйа вай яхъелла хан,
Яйа вай хїар сонта буьйса.

Кхарда вай дерригенах:
Хиллачух, хила йиш йоцчух,
Хеназа байначух мах,
Дала ца хиъначух орцах.

Хъажал хьо, дерриг дїатий,
Лахъ, дисахъ — вайшиъ ду ваьшша
Атталла и седарчий
Дирзинна харц бустамашка.

Гаьннаша баинаш тахкий,
Туьнкалгех гїенан тов гїуьтту.
Ас хьоьца сайн дог даший,
Тховса хьан диттаца хїуьттуш.

Хьо-м, додий, цїеххьана дов,
Аз туху цхьана сонера.
Озехъ ду кхайкхаре зов,
Айвеш со кху лаьтта тїера.

Буьйсанан кїоргехъ ца туьйш,
Сан аьрха дог, хьо ду-теша?
Хьайн дена геннара луьйш,
Довлху-те хьо нехан бешахъ?

Отдел об-уживания
ЧИТАТЕЛЬ

* * *

Цхьаъ делахъ,
Малик ду хьо а,
Хьайн метта
Кхин вохуш тIомз.

* * *

Эрна бIаьрг бетта
Кевнехъа —
Детталург
Ойланийн ов ду...
Деккъа цхъа
ИндагIаш нсхан
Сан неIарх детталуш довду.
ДоттагIий
Кхачалуш хета...
Со вуьсуш воллу-те сайнна.
Мохо ков тоьхначу
КетIахъ
Лавтта хьач,
ХIуьттаре санна.

* * *

Мовтту хьуна хьайн моттаргIа
Цхьанне а ца сьза.
Стенна вуьйлу хьо баттара,
Дашца хIунда цIевза?

Пекъар яІ хьо, хьалхавуьйлу.
Амма некъ ма охьа.
Ахьчул гІоле н схьабуйцуш
Лавтта некъан бІогІам,

* * *

Хабар-м дуьйцу цо трибуни тІера. —
Итт шо ду цхьа доклад юха язъен.
ТІекхойкхуш цхьаьнга-м цо
Къамел до дера —
Итт шо ду кхаъ ца луш,
Цо шеи болх бен.
Моьттур ду цунна бен
Бац халкъан бала.
Ткъа алал!
Ваьхьар вуй тІаккха, дІавала...

КХИЪНА МОХК

Бакъ ду и: хиш, некъаш
Кхузахъ ду къен.
Ткъа хІунда
Еза хьо меттиг?
Хаац —вай сецориг
Бу лаьмнийн пен,
Ламанан гІиллакхаш
Беттан?..
Бакъ ду и: кхузахъ яц
Кинотеатраш.
Кхунах-м олуш ду:
Ма меттиг бац хьо.

Діадоьду, дайма санна,
Сан мехкан цхьа тіома дакъа.
Пундела хир ду
Сахьовзар,
Яхча утш шийлачу ана:
Хир буй-те
Цхьа некъахьовзам
Хиѣрачу стигланийн панахь?

* * *

Дависа, кхин цкъа а пхийттара вала
Кор, седа летачохь цхьана экъанахь.
Юха а ца беш сайн жималлин тіалам,
Дорцалахь хир вара со декъала.
Дорцалахь, Іаьржачу жовжахатехь а,
Зулам тісирлучохь, Іеткъачохь вас,
Муьлххачу хІуьттарен бохь-муьцІалгехь а
Кхин цкъа а зовкх хьовгур ма дара ас.

* * *

Лелинчу Іаламан сурт:
Маьркіаже декъалъен чІовбаш,
Заманан урх кхаьчна бутт,
Диттана лаьтто ен зовпар,
Мархашлахь — ниш доцу * ткъес,
Іин-кІоргехь — біарлагІийн базар,
Генарчу седанан нэс,
Баьгначу седанан бацар.

* Къастам боцу.

Телефон тохийша цхьаммо,
 Галвалий мукъане тоха.
 Тохийша тховса, шайн десар,
 Коран бѣаьрг мукъане цхьаммо.

ЛА ЦА ЛО СОБГА ^А

Ларве со, дахар,
 Іаьржачу дегнех,
 Саьхьарчу бѣаьргех,
 Гомачу хьежарх,
 Сонтачу нахах,
 Борахчу нахах,
 Ларве со дахар,
 Хьашт велахь хьайна.
 Ваккха со царах.
 Тетта уьш гена.
 Лохьа уьш цхьанна
 Атта ловчунна,
 Бен а доцчунна,
 Гѣайгѣа йоцчунна.
 Сох дѣахербехьа,
 Суна бнцбехьа.
 Суна ахь лохьа
 Хал-хала киртиг.
 Тѣхѣоттаехьа
 Лан хала гийсик.
 Хѣуьа а лохьа,
 Иштачийн метта.

Ткъа уыш ма лохъа,
Уыш къайлахъохъа.
ПохІмалла доцуш,
МоттаргІа сийсош,
Іаържачу дагца
Сирлачух дуыйцуш,
Бакъ хила гІертарш,
ЧиагІбала гІертарш
Ла ца ло соьга,
Ла ца ло соьга,

* * *

Дарцашна кхосса вай
хІуытtare.
ЖІаьлешна кхосса вай
дералла.
Вовшашна дайделла
хІиттале,
Бердашка кхосса вай
хералла.

* * *

Бакъ ма де буыйсанан тийжар,
ГІайгІанах ма эца бол.
Ас хъайга хІуъа а дийцарх,
Собарца толалахъ сол.

Лаьтта тӀехь кхоьру со цхьаннах —
Сайн дагах деш сийнасад *,
Акхтаргехь ловзу мох санна,
Ойланаш яхарна шат.

Кхоьру со, ницкъ, боццушехьа,
Беза мохь биллина ги,
Хуьттаре хилла сайн некъах,
Шед хилла ластарна и.

Цундела хир ву-кх со эсал,
Цундела кӀоршаме ву-кх.
Ахь цуьнан ца дер-кха хьесап —
Сан тача сох хьарча ду.

Схьаэцал марзонан дакъа,
Ирс-къадар хьайна дӀахьол.
Амма со дог эшна вагӀахь,
Ца оьцуш цуьнгара бол.

Бакъ ма де лаьттахь сахьийзар,
БӀаьрхишца бӀаьрг лешабар.
Дерриг и-м дай вай тӀеийзар,
Дерриг и-м дай вайна гар...

* * *

Веьна со,
КӀордийна арахь,
КӀордийна
Мукъамаш дорцан.

* Олхазар.

Йиш хьовзаехъа,
Тамара,
Шелйинна
Ойланаш хорцуш.
Оышу цхъа
Снийна йнст яцар,
Стелалад —
Даг тІера даг тІе.
Ткъа хьуна-х
Эшаран цІарца
Хуур ду
ГІов йийла баттехъ...
ГІаттахъа.
Аз даладехъа —
Тахна сан
Сахъаьвзнера-кх.
Хьайн тоьлла
Йиш хьовзасхъа,
Вайшиннан
Гергарлон тІера.

• • •

Рицкъа кьийделлачохъ мацлуш,
Де догІуш шай доцуш киснахъ,
Вайн дайша ирс лаьрра дахар.
Вайна и кхузза ду ирсе.

* * *

Уйраша хервина,
Дог дахча байла,
Ойланийн кхоларехь
Доьлча и Иийжа,
Къахетарг ца хилча
Сингаттам байбан,
Сан Даймохк,
Хъан кара вогу со гийла.
Бовхачу хъан некхехь
Дерриге дицло:
Дилхинарг, лечкъннарг,
Дирзинарг матте.
Це тоьхна хаьржинарг
Дахарехь нисло
Лерамца ас гола
Богиначу лаьттахь.
Бол эцна, воьду со
Хъан йовкханера,
Хьозанал ирс долун,
Дог хилла ломмал.
Ткъа ахь сан ИндагI а
Суна гечделахь —
Хъайн латта
Малхах дахьулдина томмагI.

* * *

Эр ду хьуна:
Хюккху новкъа вола.
Бийр бу вайна

Іаържа Іоттабаккхам.
Вела, эр ду, —
Амма хьо ма кхола,
Еза, эр ду, —
Ткъа ахь дог ма даккха.
Кийча хир ву
Массо цхьацца ала, ▲
Массо хир ву
Дийриг дожарера.
Вала хьажа,
Нагахь ведча валахь,
Тевовхучу
Пелган коьжалера.

* * *

Лекхачу лома буьххьера
Дахаре кІоргга чухьаьжча,
ГІовтту сан син мерза тІера
Суна ца моьттина аьзнаш.

* * *

Некъаша доттагІий кхобхьу,
ХІуьа а біаьрдуьхьал детта.
ЗезагІийн хьаьттанаш хьобху —
Хьаьттанаш маьлхан цІе ледда.

* * *

МогІанаш яздо, бах, ахь а.
И бу, бах, берриге болх хьан.

Магац вай ца хилча аьхьнарг.
И ду вайн дерриге молха.
Амма и охьуш верг сецча,
Гур вуй-те хьо, со а ч'ечк'а?..

* * *

«ХІан-хІа» ду
ЦІийзарехь кевнан,
Исбаьхьчу
Хазаллин зевнехь,
Бода беш,
Лачк'арехь беттан,
К'езанан
Семаллехь детта.
«ХІан-хІа» ду,
Ненан куьг хилла,
Хьийзаш х'ан
Ц'еналлехь ц'ханх'а,
Х'ан гонах —
Ледачохь чилла,
Чехадеш
Массо а бах'на.

ТІАЬХХ'АРА, БУХХАРА

Вовшашна кхачале т'етт'а,
Пхийттара девли вай шозза.
Бохамна Іемн садетта,
Юьхь-сибат деги ц'хабосса.

ХІоттийна цхъа доцу бахъна,
Хьобгара яьккхина къаро,
Буьйсанан кирхъане яхъна,
Оьцур ю хьох йисна алу.

КІордийна син лазам кьийла,
Тов кхетта вовшашкахъара,
Вайшимма боьллур бу кийра
Вайшиъ дицделлачу арахъ.

Духхушехъ седарчийн тевна,
Іуьйренан довха нур лощуш,
ГІур ду вай кхансанан зевне,
Деза мел кхоьллинарг хьобстуш

Тіомачу цу ана-сиртахъ
Суй бедда дайначу ирсан,
Тіаьххъара, буххара аьлла,
Къегар ю хъан исбаьхъалла.

* * *

Ламчохъ Іуьйрс ловзаюьйлу
Сирла-сийна, сирла-сийна.
Маржа, дагца ас хІун къуьйлу
ТаьІна-тийна, таьІна-тийна.

ЦІенчу ирсах декхаделла,
Дуьне хилча сайна делла,
Ас хІун лосьху, ас хІун лосьху,
Маьлхан дуьне, ас хІун лосьху?

* * *

Тапчанах яссае ойла.
НеІалташ — хьакъ волчун хье тІе.
Іожалло гІизби дІахьойла,
Вилхинарг къаьркъанан кеде.

Вилхинарг — дезацохъ кьнйса,
Дезацохъ хаьштигах вага,
Бодано юкъахьовзийча,
Цахнънарг седанах къага.

Вай-м даха кхоьллиний шовкъехъ,
КІохцале дош ала хецца.
Вай-м даха кхоьллиний хІоккхехъ,
Диггале шийлачу... эцца.

* * *

Хьо а ву хьарамчу шуьнера,
Вазвина хьо санначара.
Хьо кьонах леринчу дуьненахъ
Вахар ду хьарам.

* * *

Массо метте кхевдина,
Дайна висча гІора,
Дерригено левина,
Хьо ас карайора.

Хъаьдда-ведда ирсана,
Юьтуш ас хьо хъайнна,
Хьомсар, сан сахьийзина,
Еха юкъ ца лайна.

Ша бен хIун ду, боху куц
Доблча серлаваха,
Цкъа а са ца декъалуш, *
Висна хъан цIе яха.

Жоьжахате тарйина
Цхъанхъа цхъаьннан кхерчах,
Ас сатесна даима
ЦIийнан цIенкъа верза.

Дуьххал туьйсуш, сан къина,
Кхола доьлла амат,
Совца деха даима
Безаман Iаламат.

ДАШЕ

Далахъа даг чуьра ара,
Сирла са далахь а хъайца.
Вохвехъа со хъайгахъара —
Хьо-м ирсан меттана дай сан.

БЕТТАН ЙОЪКХАНЕХЪ

Пондар буѣйлу шовкъе,
Пелаг деладеш,
Жимчу юъртан новкъа
Хъаша верзавеш.

Лекха, лекха, хьомсар,
Аѣа дуткъа аз,
Хьо тѣхъаѣлла хьовзахъ,
Повр ю гѣйгѣа-вас.

Аьзнийн зѣаьнарш ловзуш
Къорчу буѣйсанехъ,
Седа юхабоързу
Стиглан бустаме.

Іаламо цхъа коча
Лохкуш боданаш,
Ма там хуѣлий кхочу
Беттан йоъкхана.

* * *

Бертал а кхета,
Кхеттачохъ вѣтѣа.
Хѣтте а дегнаш
Кийча ду кыйса.
Дарц хъийза даим
Ювдална чета,
Ткъа вайна — кийра,
Ткъа вайна — кийра.

Маремана

Къона хан. И-м дIаяхнера,
 Кхин юха даха дог доцуш.
 Тахана хъан бесни тIера,
 Ас цуьнан алу ца оьцу...

Интахъа. Яханчу цуьнгахъ
 Вай-м даккха мутт ца дитнера,
 Коьртера ойланнийн зIуга-м
 Ша дийриг дина яьллера.

Ца духуш, гIур ду вай хене,
 ТIехиндерг диканца тидда.
 Дице ас къахьдина денош,
 Оллалой, юьстах ма хIитта.

Къоналла-м яхна яьллера,
 Юха дог дохнийла йоцуш.
 Лавтта тIехъ жимма со хьелахъ,
 Юьтур яц ас хьо ирс доцуш.

БУЙСАНАН АРАХЬ

МоттаргIа сийсачу арахь
Бирдолаг самаърша хьеда.
Стигланан Iаържачу харахь
ПаргIато седарчех леда...
ХIетте а, богур бу кийра,
Дог лозуш лазамех лаьттан.
Дуьненчу ойла кхарстийна,
Лехьор бу боцу сингаттам.
Со Iийр ву, хиллачух вогуш,
Ца кхеташ хиндолчун маттах,
Бераллин мохо кач локкхуш,
Iэс доцуш цуьнга со хатта...
Iэс доцуш буййсанах кхета,
Iоьдучу сох лакъа эцна
Аренан мох бохьуш четахь,
Со верза тарло, дог эшна.
Ана схьагIоьртина кхане,
Механ Iаь гIадъяхна ловзуш,
Стигланан кIоргачу панахь
Хьозанан некъан сиз долуш,
Малхана букъ боьллуш лаьтто,
Iуьйрено доккхучохь илли,
Юха а, дог-ойла гIаттош,
Тольар ду соьгахь цхьа хIилла...
Дохлур ду сан хенан маьлхаш.
Лаамаш бузор бу йисттех.
Лакхь, висахь — толаме аьлла,
ГIур ву со доккхачу ирсе.

* * *

Шокъали, собар де.
Дагар ма дегта.
Стиглахъ хьо цхъа жимма
Серлонца кхаза.
Дю седа хьодур бу,
Эшахъ, хъан метта,
И хир бу хьол чехка,
Хир бу хьол маса.

* * *

Гуна шех тарлора лам,
Суьйренца дахделча ИндагI.
Оьцура «лекхаллин» чам,
Лавттах схьакъаьстина чинтах.

ТАЧА

Некъана чекхъиккхи тача,
Аьрха бер санна.
Дахийта.
Аш юьхъ ма лаца —
Кхега, и-м лаам бай цхъаьннан.
Мацах цкъа цхъаъ вахна
Даго хъажийнччу —
Ирс хила тарлучу ара.
Лмма цхъаъ днц ма де: кхин цу
Тачанца вахна верг вахна ма лара.
Вахна и, хоршахъ хи санна,

Лар хьошуш цхьаьнна.
Иза а прх вахна,
Амма —
Муш-тача кховдийча цхьаммо.

ЮЖАН ДИТТЕ

Поiana Малканна

Мох лаьцна, гIаш дахна Iана,
ТIаьххьарниг бен чу ладийна,
Цуьнгара гIайгIанан кана
ДIамелла, ойла Iовжийна.

Кур хьоькхуш стиглан кхоларшка,
ГIаш девдда хийрачу дитте...
Шен доIанечу гаьннашца
ДIахьоькхуш гуьйренан Iиттарш.

Куц даьгна даьллачу суьртехь
ХIинца а куралла латтош,
Iаламехь кхаьчначу шу тIехь
Лийсина къена Iаж лаьтта.

Хилийта гуьйренан мерзехь
Лекхалуш, аз дедда лома,
Хьан хилла IиндагIа нэшош,
ГIаш девлла цхьалхачу тIома.

Хилийта бен боьхна шалго
Къилбехьа хьаьжначохь гIийла,

Стохка цкъа къардинчу дарцо
Хъаътта хъан йолийна кънйса.

Пайдениа хиллехъ хъан оьмар,
Хюьттина бацахъ хьо царна,
Хинца а седарчийн стоьмаш
Техкадахъ ахъ къоначарна.

Стом латош беран куьг кхоче —
Малх герга балийна Южехъ,
Дахаран цIеналла езна,
Кхийдинехъ хьо гаьнгалешка.

ХIун ду ткъа, синтарехъ дуьйна
Га дазлуш, боьлча хьо кхаза,
Стом боцчу диттан га дойна,
Хъан кара йиллича Iаса.

ЙОЛЧУ А, ХИНЙОЛЧУ А ЖУККАРШКА

Цкъа а ца хилла шу нах,
Стогаллин суй боцу шалгош.
Шун некъаш къайлах-къулах
Къоланан ка хилла, дахло.

Хьулдина моттарIано,
Левчкъина лозунга тIехъа,
Бехдо аш Даймехкан хIо,
Сий доцу томмагIаш эхъан.

Дозалла стенна до аш,
Хиттина Даймехкан сагІс,
Бехдина ка кхочу дарж,
Хьаьлхина йолучу сәне.

Дуьнено бакъ къуьйсучохъ,
Ойланехъ сийсачохъ кІегий,
Байбина декхарийн мохъ,
Ловзу шун лоппагаш дегнийн!

ЙОВЗАР

БІаьргаша дуьйцу хьан, дуьйцу
Дайа ницкъ боцучу эхьах,
ТІамаршка сихделла хьуьйчу
Къоначу, ховхачу дегІах.

БІаьргаша дуьйцу хьан дерриг,
Деккъачу БІаьргашца эрриг:
Къайллаха дагца дог дазор,
Шовкъечу ойланнийн яцор...

* * *

Дезара дуьненах
Хьайна ма хетта дош ала.
Амма вай мел дуьту хеттарш,
Озалой, ца ловхуш жовпаш...
Балхабан безара
Лавтта тІехъ болу къа-бала.
Іадда Іай осала,

Беттаса хестадеш,
Вайх хуьлу буьйсанап чоьбаш.
Тонйта! Иза а
Хьекхийна, хинца пис долиь.
Шекъанан хьожанца
Зезаг а кулла кйел теа.
Ткъа зено-зуламо ▲
Ах дуьне Индагйехь кхолий.
Вешан бендацарца
Кхидйа а и шор ма де вай.
Довла вай дахаре:
«Хйара — ду, хйара — дац», — ала,
Довда вай банкетан
Ишттане буттучу кедях.
Бита вай вайи синойн
Кега мерса бала.
И-м бара, хир бара,
Бацахь а, бер бара хье те.

* * *

Тейола, ги йола
Нахала ваккха.
Сирланиг сох делахь,
Хьайгахьа даккха.
Гоманиг, йаьржаниг
Сан сих дахийта.
Ткъа лаахь, — маржа! — и
Ара эkkхийта.
Эвххьаза деладе,
Цйубдина балдаш.

Дайна нрс хъехаде,
Бацахь а пайда.
Мацах цкъа качдина,
Кхоьлина бIаьргаш,
Сан оьмар яцйина
ЦIоцкъаман хъаьркаш,
Дерриге хилла дерг
Мацах цкъа хьоме
Юха а даладе
Безаман чоме.
Дастамчу писашна
Повкъучохь алу
ТIаьххъара йиснарг ахь
Кхийдош ца лало.
Ла ца ло тахана,
Ах-улах яьгна,
Массо а бахъано
Полланах яьхъна,
Хьо хьалхахIоьттича,
«ХIаъ» ала кийча,
Сох а пис тарйина,
БIаьргаш хьан лийча.
...ХIетте а деза хьан
Кхачийна амат,
КIадделла-эсала
БIаьргаш а ямарт.

* * *

— Хаьий?

— Хаац.

— Дуй?

— Дац, —

ПаргIатволу теш.

Амма цхъанхъа доьлу харц,

Бакъдерг доллу леш.

Бакъдерг, къутIа хилла,

Соне хеббачохъ

Хьо хIун деш Iа, кIалло,

Дийна дуьненчохъ?

Кху лен долчу лаьттахъ

Вега ма всхъа,

Осалалла даг чохъ

Техка ма ехъа.

Ваха веза хазза,

Даг чу хъаьдда суй.

Хъажал — Iаьржа «тIаззаш»

Нийсса аьлча — къуй,

Жуккарш шаьш ма-ярра

Мехкан сагIанехъ,

Хъарам долуш гар а

Вайн кху лаьтта тIехъ!

Вийца мехкан мостагI,

Ирдай бIаьрса, изс.

Дош ма ала — кхосса,

Пусар дIа ца деш.

* * *

ТIеььцу ахъ йина Iоттар,

Хъан бIаьргийн резадацар а.

Ницкъ бац сан юьхьдуьхъал хIотта —

Вовзийта со суо ма-варра.
Некъ тили. Кхоллам ца хилла.
Вай вовших ца ийци алу.
Со везнехъ, х1етте т1ехтиллехъ,
Тилариа дохко ма яла.

* * *

— Шийла уьшалш стенна лепа? —
Реза доцуш, текъа Іаьмнаш.
— Хаац мур а стенна къега? —
Ссдарчаша бин латкъамаш.
— И лайн тача стенна къедда? —
Ойлане ду къоьжа некъаш,
— Пана Іовраш стенна евдда? —
ОьгІаз оьхуш, хиш д1атекха,

* * *

ГПалаташ долуш ду лаьттахъ.
Царех вай къамел до хецца.
ХІора а бакъ ву вайх, хаттахъ...
Ойлане шад хІутту эццахъ.

* * *

Гена йнта осалчеран тоба —
Цхъа а пайда боцу текхан гуо.
Эццара схьаболало вайн толам,
Цигахъ бакъво йинчу сихалло.

ХІЕТАХЬ

Хіетахь со хиллера ирсе.
Маржа яІ, хан и хиллера.
Дахаро некъана тир еш,
Къаналло ца туьйсуш кхерам.

Къоналলেখь — дахаран баьрччехь
Качвелла Іийра дуьненна:
Со сайна седанан даржехь,
Со сайна мукъа а ценна...

Цхьалха дитт, айдаран хьаьрках,
Самукъне лестара геннахь.
Дуьненан ойла еш Іаьршахь,
Беттаса догура шенна.

Ткъа хІинца? Ткъа хІинца? ХІинца-м
Маьрклаже чаьмза дІахецна,
Кхане ю гІалх ала кийча,
Ца водахь, шен ирхо эцна.

ХІун гур ду ойланан бІаьрга?
ЛадогІа деза, сатоьхна.
И дагахь, хаттаран хьаьрках,
Лаьтта дитт, новкъа бІаьрг боьгІна.

КУЦ ХЪАРАМ ИОІ

Хаза йоІ, куц-хъарам, хьоь тешам белла,
КІанта сатийсира, дог даге кхойкхуш.

Ткъа хІинца-м тийна и (лаьтте дІавелла),
Хьовца ца лехначу хІусаме кхочуш.

Ца буйжи барза тІе хьан бІаьрхин цинц а —
МаьрІажехь кхечуьнца ахь синош доху...
Сар-сарахь схьахІуьттуш, шийла тІулг хийца,
И вина нана бен цхьа а ца йогІу.

Барза тІехь зезаг ду некъе бІаьрг бетташ —
Чартийн хьун елаеш, дашо нур леша.
Схьаэца цаяьшнарг тоьшаллехь беттан
ХІинца а цо хьалакхийдадо-теша...

ШЕКЪАНАН ТАТОЛ

Ахь-м, сан могІан тІе шийла сиз хьаькхна,
Поэзи яц кхузахь, элира, хадеш.
ЧІуг хьийзош, хьайниг тІеязбира тІаккха.
... Иза а хиллера шекъанан татол.
Хье ца ло боьри чохь лайн некъан тача —
Лаьхъанах дІатекха, маьлхан нур толахь.
Іехамениг хуьйцуш, шен зама кхаьчча,
БІаьстенан бакъ тача гучу ма долу...

* * *

Стигал хилла суйне...
Ловзу куьйса га.
Езаелла суна
Само буйсанан.

Гена, гена кхашца
Галарт кхоллало.
Стиглан тачанашца
Седа болало.

* * *

Къона хан поэзин цІерга кхоъссинчу
Ас хІунда кхоадо сайн дегІ?
Тоам бац ас динчух, тоам бац гинчух —
Денна ву со сиртан тІай тІехь.

* * *

КІоргачу хъежаран къух.
Шн балда шаьш шайха цІублун.
Хьо супа ю анаюх,
ТІендарх карара юьйлу...

Хьо, хилла хъегаран хъаьрк,
ДІайоьду, шалха ирЪелла,
Хийла хъайх бузнийна бІаьрг,
Буййсанах дадийна стелла.

* * *

ХІун нисло — гур-м ю кхана,
ХІун нисло — хир ву сатуьйсуш?
Хьожур ву эсал я пана,
Геннара хьуна го туьйсуш.

БІаьрг боьгІна лаьттар ву тийна,
ІиндагІца хьан мара гІур ву.

Вахийна, ойла гІаттийна,
Сан са ахь хьайца дІахьур ду.

Ірс дар-кха, уллошха йолуш,
Іаь йисча, хьо еза, ала.
Дош дар-кха ахь, суна йовлуш,
Некь белча хьайн цІерга вала.

СУЬЙРЕНАН ОЙЛАНАШ

Суьйренан ІиндагІаш дуьйлалуш,
Седанан хич лайна хьалхара,
Ас, дагна цхьа хІума-м тосалой,
ГІайгІанаш лехьайо арара.
Арара — хийрачу хьаьттара,
Къинхетам сайга ца бехначу,
Арара — муьлххачу махкара,
Шийлачу, гІийлачу, скхачу.
ГІайгІанаш лехьайо миччара,
Гинчуьра, хила йиш йолчуьра.
Хьерча сох баланаш хин, цІеран,
Дуьненан муьлххачу орцанан.
Кхоьру со ойланийн йочанех,
Адамийн лаамех Іаьржачу,
Дебначу атоман бомбанех,
Марханех дуьненчу къажлучу.

Буйсанехь лиэдеш сайн гІалаташ,
Вогуш со данза мел дисначух,
Гатдина безначийн лахьтанаш,
Сан гІаларт ха тоьхна дижна ду.

Добду и пекъарийн Іовжаме,
Дегнаша ног ечу тІаьххъара.
Бол эцна массо снхъовзамехъ,
Сан кийра доьлху и эххара.
Заманан зов дагах литтало,
Кийрарчу синтемах чим бина.
Доккхачу декхаро гІнттаво
Ирвина, ирвина, ирвина!!!

ТІЕМАН БЕРАШ

*Сийлахъ-боккхачу Даймехкан
тІамехъ мацалла, милла
деллачу берашна.*

Маршонан цІе тоьхна,
ас дин ца хихкина.
Даймахкан гу тІера
мостагІа ца карчий.
Мацалло, хьогалло —
Іожаллин Інттарша
Сан дахарера цхъа де а
ца даьккхина.
ТІом хилла. Тоххарехъ
баьлла и къевкъина,
Каш чу дІакъевлина
вайн маршо къевсинарш.
Ткъа суна-м цу массо
зен-зулам юккъера
Даг чуьра ца доьлу
цу тІеман бо-бераш.
Шийлачу шайн нанойн
эгІазчу накхош тІехъ

Узарш деш, кирчина
иэс доцу и бераш.
Фашисто, бекхам беш,
дагийна алонехъ,
Вайн халкъан хиндолчу
даьхьна куьг ца дегош...
Уьш доьхна хьийзинчу
денойн ас ойла еш,
Сан кийра цу жовжахатин
суй ма хьаьдда.
Эрначу арахь уьш
Южалло лехьабеш,
Малхаца букъ муха
хьаьстира ахь, латта?!
Мацалло бIарздинчу
цу берийн аматаш
Кегийчу баьрнашца
замано кьийлина.
Дан амал доцучу
цу нанойн орцанаш,
Мох-дорцах хьаьрчина,
тIаьхьенга даьхкина.
ДуьнентIе девлачу
шун синойх кьахеташ,
Садуззуш, кхачанах
кхета а хIотталац.
И ойла хIинца а,
соз хилла, ца хедаш,
Шун гIайгIа юхнехьа
баьрнашка кховдалац.

ХАТТАР ДО КХУЗЗА

«Хіара муха стаг вара?» —
Хаттар до кхузза,
Мохь-цлогла глъттина
Барам кех боккхуш.
Дерриге къастадо
Лътта тлехь — кхуззахь!
Цо динехь, диканиг
Хир ду бохь боккхуш.

Цу юкъа ца догІу
Дуьйхинарг, мелларг...
Даьккхина гІалат яц
Нисдойла цхьа а.
Эххар а юртахойн
Белш тІе вазвелла,
ДІавовду лътто схьа-
йиллинчу пхьагІат а.

ТІаьххьара де догІу
Висинарг Іамош. —
Кхета вай декхаро
Гулдича цхьанна.
ТІаккха ма лсха вай
ХІуьттаре, гамо,
Хьовса вай адаме,
Куьзганчу санна.

* * *

Къан ца велла, оццул къан ца велла.
Иштта жимма ойла гелйина.
Мухха делахь, цкъа са декъаделла,
Стенна делахь, даго левина.

Къона зама цхъанхъа серлаюьйлу,
Малхбузехъа цIарах лестина.
Къона лаам, хьо ас хIунда буьйцу?
Къона ойла, хьох ас хIун дина?

* * *

Харцоно Iовжийна,
Бакъ делха дисчахь,
Тоба а дIатийча,
Ницкъ болчо эцна,
Дог лезна сайн гIуллакх
Айса мел тишдарх,
Делора, хир ву-кх со
Хьобгахъа, эшнарг.

Хъан кийра Iовжабеш,
Поьссичахь гIело,
«Дог лозург вуй-техъа?» —
Гилхичахь ойла,
Вагаварх со хьуна
Хиллачу кхело,
ГIелвелларг, кхолламо
Вай тIеттIа хьойла.

Цестинчу дилхалахь
Ов хьийза даьлча,
Хьо тесна, доттагла
Ваьлча хьан кюьла,
РогIера хьан лазам
Сайна схьакхачарх,
Хьобгахьа хир ву со,
Гийла саовзнарг.

ХЬОМСАР

Хьуна луьург хилла ду-кха, хьомсар.
Хьобца доцург сан ма са ца тийн...
Iадда бита вайша некъахьовзам —
Жовжахатехь багахьара и.

Синтем ма гахьара къемата а.
ХIусам майю къекъахьара хьашт. —
Кхолламо вай вовшахтоьхна тача
Хилахьара кхузза декъала.

Со юха а хир ву хьалхалерра...
(Батто етта цхьанхьа хенан берг).
Жовжахатехь дагахьара дерриг —
Анна, уьнна лаьтта догIу дерг.

Исс цIе тесна, Iадда юьтур яр-кха
ХIара гIовгIа, хIара эрна «цкьар».
Цхьанна-цхьанна хIуьттаренна, — маржа! —
Серлаваьлла хIуттур вар-кха цкъа.

Хьодур вар-кха, х'уьттарера ваьлла,
Дакъазалла маьлхан ц'ерга луш.
Воьлхур вар-кха, т'аьххьара а аьлла,
Хьомсар, хьуна мара ветталуш.

ШИ ИЛЛАНЧА

(п о э м а)

Тийна суьйре йоьсси лаьтта —
ИннадагI доьду тебаш...
ТIаьххьара а го хьовзийна,
Куьйра дIадаха.
Цхьа ши акхтарг юьстах лаьтта,
Даим тIеттIа хебаш,
Кийча долуш, вовшийн дуьхьа
Ткъеса кIел даха.

Хаза кхиьна лекхчу гуца
Диттийн ши илланча.
Мохо денна лерехь лоькху
Хьаннийн довха аз.
Къизчу дарцо га кагдина,
Дитто орца аьлча,
ТIеттIа таьлий, доьлху и шиъ —
Лаца дакъа дац.

Геннахь хьуьнан боьлакашца
Дагарш доьлча детта,
Дог а муха Iийжар дац ткъа
Церан йийсарех.

Маржа яІ, хьо йоцу таро —
Цхьа эзар тІам беттарх,
Цхьанаметта саца деза,
Лаьттан йнїсарехь.

Цхьанна шера го малхбале,
Малхбузе — вукхунна.
Цуинна хир ю сарахь, Іуьйрре
Ойла дагарехь.
Керла беснаш хьерча доьлча
Сатийсинчу хьаннех,
БІаьрхьалха мел иккхинчо а
Сиз до ойланехь.

Гуш ду гена арахь, шайна
ДобгІна доцу тача,
И дІо «кхарста араяьлла»
Тоба гІаргІанийн,
Попан гаьн тІе хьаьдда доьду
Стиглан сийна хьаша,
И дІакхалла кийчча долу
Ломан кІорга Іин.

Кьона йоІ а когадоблла
Дуткьа акхтарг хета,
Хьекъале го хьуьно шуьйра
Хьаьтта елла наж.
Ткьа бІаьрхьалха лаьтта даим,
Даим уьш ца кхеташ,
Цхьалха дитташ — Іаламан и
Кьнза гІалаташ.

Ткъа цу шимма, бертахъ кхиъна,
Хало цхъаьний хъаьшна.
Гена арахъ лела церан
Сийна ойланаш...
Гуьйрре — цхъамма, сарахъ — вукхо
ИндагI до вовшашна,
Стигла тевжа, беттан, маълхан
Езна гIовланаш.

Амма гуьйре... Кхочур ю и
Эххар шун лакхенга.
Га дIагIур ду тIемадаьлла
Механ аьлларе...
Шалгош тIера олхазарийн
Шийла баннаш эгна,
Генаш мерзах доьлхур ду шун:
«Тхох хIун даьлла-те?..»

Дорцан мохо, гуьнахъ доцуш,
Ловзадаьхча баххъаш,
Хъаннийн марахъ доцу шуьшиъ
Деза гIийла Iан.
Эххар шуна юккъе доьлча
Къиза-шийла дарцаш,
Мехаш леца ма дуьсийла
Уьйре кхийда га.

Къена лаьмнаш къардан гIерташ
Iеткъа йоьлча чилла,
Дарцан буро лаьттан кийра
Хьовза уьдур ду!

Ткъа шу, гаьннах га хьарчийна,
Вовшийн гIо а хилла,
Дитташ юкъахь масал хилла,
Даха дуьсур ду.

Олхазаршца га къпйсина
Хилла сийна седа
Гаьн тIе хуур бу юха а,
Боцу стом кхиош.
Тача доцчу ломан баса
ИндагIашца хьедаш,
Каро тарло шуна цигахь
Генара гергош.

Амма зама, татол хилла,
Гуш, ца гуш, дIайовду.
Амма зама шога, шога
Хьекхалуш ю шух.
Замано-ма и мокхаза лам а
ГIоргIа оту.
ГIаш юккьера седа буьсур бу
Шун хиллачух.

Дакъаделла, кег а делла,
Цхьаъ-м гIур ду Iана.
Уггаре а декъазаниг
Цхьа ша дуьсур ду,
Дедда догIу хийра хьоза
Льоцуш хIокху панахь,
Кадам изца муьлха дуьсур
Хьанна хуур ду.

Шена цхъанна єъна суѣре
Къаьхъа хир ю цунна.
И даш хилла, тѣязлур ю
Стиглан сійна таж.
Сийлахъ ду-кха чуртах дисар
Кошехъ доттагІчунна,
Ховха техкаш долчу толле
Ойла ца лесташ... ■

Ткъа аш цуьнан ойла ма е.
Хеназа ма кхола,
Урхе ерза туьгур ма яц
Хено эцна юм.
Кху дуьненахъ уггар хаза
Лакхе ю шун долахъ,
Цуьнга єъна жима бѣаьсте
Шуна тоьаш ю.

Шун генашлахъ эзар седа
Лечкъардигех ловзу.
Механ арахъ, хъаьвдда-девдда
Гуш ду зезагаш.
Хиэра дала гІерта ІиндагІ
Буйсане дІахьцуш,
Вовшашкара йисна марзо
Нэца еза аш.

СО Д Е Р Ж А Н И Е

Блаьргаш чохь — тIома седарчий	3
Воха ма вохалахь	3
«Къаставан кIилло...»	4
«Итт шо хьалха свзиннера...»	4
«Малх Iенаш...»	5
Буйсанан олхазаре	7
«Дешан Iaь дорцах ца еша...»	7
«Доха кечделлачу дийнахь...»	8
«Дахкаре ойла чекхъяла...»	8
«ХIора ву я карахь...»	8
«Стиглахь ца текхийна ча...»	9
«Ас шерийн йозалла ловш...»	9
«Эзар нуьйда йобллина...»	9
Эвелла Даймехкан сих	10
Иуйренан ойла	11
«Блаьргаша элира...»	12
Адамашка	12
Буйсанехь	13
Ахь дог кхоорна	14
Бен доцучаьрга	15
«Ког таса...»	15
«Хабарца дассад ахь Iaьржа дог...»	16
«Безамна галъяьлла буйса...»	16
«КетIахь ло ахь ца датийна...»	16

Кхин цкѣа а кхайкхахѣа, чЮоб	16
«Цхѣаѣ дѣлахѣ...»	18
«Эрна бѣаьрг бетта...»	18
«Мобтту хѣуна хѣайн моттаргѣа...»	18
«Хабар-м дуьйцу цо трибуни тѣера...»	19
Кхиьна мохк	19
Гаргѣулеш	20
«Дависа, кхин цкѣа а пхнйттара вала...»	21
«Лелинчу Іаламан сурт...»	21
«Телефон тохийша цхѣаммо...»	22
Ла ца ло соьга	22
«Дарцашна кхосса вай...»	23
«Бакѣ ма де буьйсанап тийжар...»	23
«Веьна со...»	24
«Рицкѣа кѣийделлачохѣ мацлуш...»	25
Цѣсра хѣалха	26
«Даха вай, лаьттан ирс...»	26
«Уьйраша хѣрвина...»	27
«Эр ду хѣуна...»	27
«Лекхачу лома буьххѣера...»	28
«Некѣаша доттагѣий кхобхѣу...»	28
«Могѣанаш яздо, бах, ахѣ а...»	28
«Хѣан-хѣа» ду...»	29
Тѣаьххѣара, буххара	29
«Ламчохѣ Іуьйре ловзаяуьйлу...»	30
«Тапчанах яссае ойла...»	31
«Хѣо а ву хѣарамчу шуьнера...»	31
«Массо метте кхевдина...»	31
Даше	32
Беттан йоькханехѣ	33
«Бертал а кхета...»	33
«Кѣона хан. II-м дѣаяхнера...»	34
Буьйсанап арахѣ	35
«Шокѣали, собар де...»	36
«Гуна шех тарлора лам...»	36
Тача	36
Южан дитте	37
Полчу а ,хнийолчу а жуккаршка	38

Говзар	39
«Дезара дуьненах...»	39
«Тейола, ги йола...»	40
«Хаьий...»	41
«Теоьцу ахь йина Юттар...»	42
«Шийла уьшалш стенна лепа...»	43
«Палаташ долуш ду лаьттахь...»	43
«Гена йнта осалчеран тоба...»	43
Хietaхь	44
Куц хьарам йол	44
Шекъанан татол	45
«Стигал хилла суйне...»	45
«Къона хан поэзин цIерга кхоьссинчу...»	46
«Кюргачу хьежаран кьух...»	46
«ХIун нисло — гур-м ю кхана...»	46
Суьйренан ойланаш	47
Теман бераш	48
Хаттар до кхузза	50
«Къан ца велла, оццул къан ца велла...»	51
«Харцоно Ювжийна...»	51
Хьомсар	52
Ши илланча (п о э м а)	54

Зайнди Джабаевич Байхаджиев

КРЫЛАТЫЕ ЗВЕЗДЫ
Стихи
(На чеченском языке)

Рецензент Ш. Арсанукаев

Редактор М. М. Ахмадов

Художественный редактор М. Б. Магомаев

Художник А. Ясуев

Технический редактор С. П. Липатова

Корректор А. А. Виситаева

ИБ № 1484

Сдано в набор 20.10.1986 г. Подписано к печати 20.03.1987 г.
СФ05100. Формат 60x84 1/32. Бумага тип. № 1. Печать
высокая. Усл. печ. л. 1,86. Усл. кр.-отт. 1,98. Уч.-изд. л. 2,07.
Тираж 3000. Заказ № 11611. Цена 20 коп.

Чечено-Ингушское книжное издательство
Государственного комитета Чечено-Ингушской АССР
по делам издательств, полиграфии и книжной торговли.
364903, Грозный, проспект Ленина, 9.

Типография им. Н. Н. Заболотного
Государственного комитета Чечено-Ингушской АССР
по делам издательств, полиграфии и книжной торговли.
364021, Грозный, ул. Интернациональная, 12/33.

С(Чеч) 2
Б 18

Отдел обслуживания
читателей

Байхаджиев З.

Б 18 Крылатые звезды: Стихи. — Грозный:
Чечено-Ингушское книжное издательст-
во, 1987. — 64 с.

20 к. 3000 экз.

Б $\frac{4702640000 - 40}{M135(03) - 87}$

С(Чеч) 2

20 кеп.

КРЫЛАТЫЕ ЗВЕЗДЫ
Стихи
(на чеченском языке)